

Opmerkingen van Stichting Tegenwind Haaksbergen op onderzoek Bosch & Van Rijn dd. 3 april 2023 (versie 0.9)

Onze inbreng tot nu toe

Zoals bekend hebben wij als Tegenwind Haaksbergen eerder ingesproken over dit onderwerp. Het ging toen om het verstrekken van de opdracht aan het bureau Bosch & Van Rijn. Wij gaven aan dat het nu niet verstandig is dit onderzoek uit te voeren. Dit omdat het type windturbine niet bekend is en dat er geen normen zijn waaraan een windmolenpark moet voldoen. Daardoor zullen de uitkomsten van het onderzoek niet bruikbaar zijn, zo betoogden wij.

Omdat er toch besloten is tot het laten uitvoeren van het onderzoek hebben wij geprobeerd om tijdens het onderzoek over de normen te overleggen. We hebben namelijk inmiddels veel kennis opgebouwd over de normen en wilden graag meedenken. Dit is helaas niet toegestaan door de gemeente. Wij kregen 'nul op rekest' en moesten wachten tot het onderzoek was uitgevoerd.

Lokale norm opstellen

Twee jaar geleden zijn de toen geldende normen met betrekking tot windturbines door de Raad van State vernietigd. Dat betekent dat er op dit moment geen landelijke normen zijn voor de bouw van windturbines. In het regeerakkoord staat dat er landelijke afstandsnormen komen. De verwachting is dat de nieuwe normen strenger zijn dan de normen die voorheen golden. De nieuwe normen komen in Q1 van volgend jaar heeft minister Jetten aangegeven. Als deze normen er zijn en deze zijn strenger, dan gelden deze nieuwe normen en niet die van de gemeenten. De normen van gemeenten zullen worden overruled. Waarschijnlijk, zo horen wij uit het 'veld', komt er een afstandsnorm met een aanvullende norm zoals een geluidsnorm.

De gemeente kan wel eigen normen opstellen. Maar moet dat onderbouwt doen na gedegen onderzoek. Het overnemen van (arbitraire en achterhaalde) normen van een onderzoeksbureau is geen gedegen onderzoek. Wat er nu ligt is niet toereikend om op basis daarvan te beslissen en zal ook niet juridisch houdbaar zijn. De gemeente Haaksbergen stort zich in een juridisch avontuur waarvan de uitkomst naar ons idee voorspelbaar is. Het Rijk doet er drie jaar over om nieuwe normen te bepalen. Waarom zou de gemeente Haaksbergen dat in een paar maanden kunnen doen? Overigens: ook de onderzoekers geven aan dat de *'gemeenten ook landelijk normen mogen afwachten'* (p. 8).

De geluidsnorm

In het rapport zijn de 'haalbaarheidsgebieden' gebaseerd op een gemiddelde geluidsnorm. De onderzoekers geven terecht aan: *'over de maximale toelaatbare geluidsbelasting op woningen bestaat onduidelijkheid'*.

In het onderzoek is uitgegaan is van een geluidsnorm van 47db Lden. Niet van de geluidsnorm van 45db Lden die door de World Health Organisation (WHO) wordt voorgesteld. Bovendien ligt meest voorkomende gehanteerde geluidsnorm internationaal tussen de 39 en 45 db. Het rapport zegt dat ze met 47 db aan de bovenkant liggen van deze norm maar dat klopt niet: het ligt erbuiten. Bij hantering van een norm van 45db wordt de

afstand tot de woningen substantieel groter: van 400 meter naar 600 meter. Het is dus cruciaal welke norm wordt gehanteerd!

Er wordt uitgegaan van een geluidsnorm van 47db Lden en daar wordt een afstand aan gekoppeld. Deze 'vertaling' naar afstand is arbitrair en is niet wetenschappelijk onderbouwd. De gemiddelde jaarnorm is onhoudbaar. De gemiddelde norm is niet te controleren en niet handhaafbaar en zal naar verwachting ook niet terugkeren als landelijke norm. Bovendien is de gehanteerde geluidsnorm een gemiddelde. Er kunnen dus veel hogere geluidspieken voorkomen met bijbehorende hinder. Zie ook het Zembla-onderzoek van begin dit jaar dat verder ingaat op deze normen en de gezondheidsklachten die ontstaan naar aanleiding van windturbines.

De methodiek van de meting van het geluid gaat uit van meting aan de gevel. Als je huis minder goed geïsoleerd is, als je in de tuin werkt of zit kan de geluidsoverlast veel groter zijn. Dat geldt ook voor recreanten (fietsers en wandelaars) uit Haaksbergen of daarbuiten.

Verder worden onderzoeken geciteerd waarin wordt aangegeven dat het geluid niet als hinderlijk wordt ervaren. Andere onderzoeken die het tegendeel beweren worden niet genoemd. Kijk bijvoorbeeld ook naar de Zembla uitzending van januari 2023 en de onderzoeken van De Laat. En de RIVM zegt ook: 'Geluid van windturbines leiden wel tot meer hinder dan geluid van andere bronnen.'

Overige opmerkingen

- Het rapport gebruikt een voorbeeld van een stillere windturbine om aan te geven dat het allemaal wel mee kan vallen. Beetje tendentiekus, want het omgekeerde, een voorbeeld van een meer lawaaiige windturbines, wordt niet vermeld.
- In het onderzoek wordt op andere hinderfactoren zoals trillingen (infrasoon geluid en laagfrequent lawaai) en veiligheid (breuk mast en wieken, schadelijke stoffen door erosie), onvoldoende ingegaan.
- Het onderzoek gaat in zijn geheel niet in op het punt van horizonvervuiling.
- Op afstandsnormen die in het buitenland worden gehanteerd, soms meer dan 1000 meter, wordt verder niet ingegaan.
- Wanneer geluid of slagschaduw een bepaalde norm overschrijdt wordt de oplossing geopperd van tijdelijk stilleggen. Dit gebeurt natuurlijk niet in de praktijk: en.... wie gaat dat handhaven?
- Geconstateerd wordt dat er in Haaksbergen sprake is van structurele congestie op het netwerk. Dus de netwerkaansluiting van deze turbines is een groot probleem. Het netwerk zal fors moeten worden aangepast. Dit is kostbaar en werkt door in de stroomtarieven.
- Provincie heeft dit gebied aangewezen als overgangsgebied. Dat betekent dat het überhaupt de vraag is of daar windturbines in passen. Misschien heeft daarom de provincie in haar brief van 13 december 2022 aan de gemeente Haaksbergen aangedrongen vooral te kijken naar de corridor Enschede Zuid, N18, Haaksbergen Noord en de samenwerking met buurgemeenten op te zoeken.
- De invloed op het toerisme is niet onderzocht. Buurse en omgeving is nu een geliefd vakantieoord voor mensen elders uit Nederland. Door burgers en ondernemers wordt daarop ingespeeld: campings, horeca, Bed & Breakfast. De komst van

windturbines (grote industriële objecten van 250 meter hoog) zal de omgeving blijvend veranderen en de omgeving minder aantrekkelijk maken voor toeristen.

- De Notitie Reikwijdte en detailniveau van de RES 2.0 Twente geeft aan dat 'voor gebieden die vallen onder het Natuurnetwerk Nederland een 'neen-tenzij' redenering geldt. Daar zal natuurherstel of compensatie plaats moeten vinden door het inleveren van landbouwgrond. Dus NNN is geen zachte belemmering!
- Ook stikstofeffecten van de bouw van windturbines moeten aan de orde komen. Dit komt nog eens boven op de stikstofproblematiek die we nu al in het landelijk gebied zien.

Vogelhabitatrichtlijn/ kwetsbare vogelsoorten/ natuurgebieden

Er wordt geen rekening gehouden met de Duitse Natura 2000 gebieden die aan de grens met Buurse liggen: Lüntener Fischteich en Lüntener Wald. Daarbij is op te merken dat deze natuurgebieden zijn aangewezen volgens de vogelhabitatrichtlijn. De eisen die vanuit deze richtlijn worden gesteld zijn veel strenger (stellen veel meer eisen aan de omgeving) dan vanuit de 'gewone' habitatrichtlijn. Dit is Europese regelgeving.

Er is geen rekening gehouden met de aanwezigheid van kwetsbare vogelsoorten. Bekend is dat regelmatig vogels ten offer vallen aan de wieken van windturbines. De N2000-corridor Aamsveen, Witte Veen, Lüntener Fischteich, Lüntener Wald, Haaksbergerveen en Buurserzand is een bekend trekvogelgebied (voor- en najaarstrek) voor kwetsbare soorten zoals de kraanvogel en rode wauw. Dat dit niet louter theorie is, is op te maken uit een recent besluit van de provincie Gelderland: de bouw van een windmolenpark is afgewezen vanwege de voorkomende wespandief. In Lüntener Wald zijn waarnemingen van onder andere wespandief, zeearend en rode wauw.

Op dit moment worden inspanningen geleverd voor de verduurzaming van het Haaksbergerveen en het Buurserzand. De plaatsing van windturbines is strijdig met de doelen die daar worden nagestreefd. Dit wordt niet in het onderzoek meegenomen.

Dreiging van provincie/ vaststellen zoekgebieden te vroeg

Ten onrechte grijpt de gemeente de dreiging van de provincie aan om nu in alle haast zoekgebieden aan te wijzen. De provincie heeft geen enkele grond om nu direct buiten de gemeente om, gebieden aan te wijzen. Dit kan, volgens de jurisprudentie, alleen wanneer de gemeente weigert mee te werken. Dit is in het geheel niet aan de orde.

De gemeente moet naar ons idee in overleg met de provincie. De gemeente kan aangeven dat:

1. het nu lastig is de zoekgebieden vast te stellen. Landelijke normen zijn er nog niet en komen begin volgend jaar. Deze zullen eventuele lokale normen overrulen.
2. doordat het oorspronkelijke tijdschema RES 2.0 niet haalbaar blijkt voor de provincie er ook ruimte is om op de landelijke normen te wachten. (In een presentatie van de provincie op 15 februari jl. is aangegeven RES 2.0 niet voor eind 2023 wordt vastgesteld.)
3. er een politieke aardverschuiving is in de provinciale politiek. Gedeputeerde Staten is op dit moment demissionair. Beter is de vorming van een nieuw bestuur bij de provincie af te wachten en kijken hoe zij in tegen dit dossier aankijken.

4. de burger bij dit soort ingrijpende besluiten centraal staat en dat de gemeente op dit moment onvoldoende in staat is de burger te beschermen vanwege vele onbekende variabelen.

Dat ook de rechtelijke macht wacht op de landelijke normen blijkt wel uit het feit dat de Raad van State heeft 10 zaken heeft liggen met betrekking tot windturbines en deze tot op dit moment niet behandelt/ oppakt.

Concept-Raadsvoorstel voldoet niet

Het concept-raadsvoorstel doet het voorstel de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek windenergie vast te stellen. Ten onrechte wordt aangegeven dat uit het rapport blijkt dat er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van windenergie in Haaksbergen. Dat hangt van de normen af die worden gehanteerd! Zoals hierboven is aangegeven, is er onduidelijkheid en onzekerheid over de normen voor windturbines. Ook zijn een groot aantal zaken niet meegenomen in het onderzoek die wel relevant zijn.

Wanneer de Raad aan de hand van dit rapport zoekgebieden wil gaan bepalen, worden er, in tegenstelling tot hetgeen het Raadsvoorstel aangeeft, grote (financiële en juridische) risico's gelopen. Dit is het gevolg van onduidelijkheid over de normen. Wanneer de landelijke normen afwijken van de normen die door het onderzoeksbureau zijn gehanteerd (en dat is zeer aannemelijk), kan de gemeente weer van voren af aan beginnen. Doordat er geen onderbouwde eigen normen zijn ontwikkeld, zullen ook de zoekgebieden gebaseerd op de door het bureau aangedragen normen niet juridisch houdbaar blijken te zijn. De gemeente kan enorme kosten tegemoetzien voor juridische procedures die uiteindelijk niet tot enig resultaat leiden.

Waar wat nog erger is als de gemeente deze plannen doorzet: er worden dan zoekgebieden aangewezen die later niet houdbaar blijken te zijn. Waardoor burgers die nabij de gebieden wonen die zijn afgevallen zich ten onrechte zorgen hebben gemaakt. Dat die zorgen er zijn blijkt onder andere door onze petitie die we als Tegenwind Haaksbergen vorige week zijn gestart en die al meer dan 450 keer is ondertekend.